

Др Драган Јовашевић*,
Редовни професор Правног факултета,
Универзитет у Нишу

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ ЧЛАНАК

UDK: 343.618(44)

Рад примљен: 19.05.2015.

Рад прихваћен: 09.09.2015.

УБИСТВО У ФРАНЦУСКОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ**

Апстракт: Међу најопасније облике и видове испољавања насилничког криминалитета свакако спадају насилни акти управљени против живота и телесног интегритета других лица. То су крвни деликти међу којима се по свом значају, природи, карактеристикама и последицама издвајају кривична дела убиства за која су у свим савременим кривичним законодавствима запређене тешке казне. Разликују се три врсте убиства. То су: 1) обично убиство, 2) привилегована убиства и 3) тешка или квалификована убиства за која је по правилу прописана најтежа казна. Сва савремена кривична законодавства, па и право Француске, разликују више облика и видова убиства зависно од критеријума за деобу. Управо о појму, садржини, карактеристикама, облицима испољавања и елементима кривичних дела убиства у кривичном праву Француске са теоријског и практичног аспекта говори овај рад.

Кључне речи: живот, лишавање, закон, Француска, кривично дело, убиство, одговорност, казна.

1. Уводна разматрања

Од најстаријих времена до савремених писаних правних споменика у свим државама кривична дела против живота представљају нарочито опасне и насилне делатности појединаца и група са којима се друштво – органи кривичноправне репресије – сурово обрачунавало примењујући најтеже врсте и мере казни, као што су смртна казна или казна лишења слободе у дужем (или доживотном) трајању. Но, та заштита није била подједнака за све чланове друштвене заједнице, већ је она зависила, бар

* jovas@prafak.ni.ac.rs

** Рад је резултат спроведеног истраживања на пројекту број 179046 под називом "Заштита људских и мањинских права у европском правном простору", који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

у почетку, од сталешке припадности учиниоца кривичног дела, односно његове жртве. Сва савремена кривична законодавства, па тако и ново француско законодавство из 1992. године (које се наслања на Наполеонов Кривични законик – Code penal из 1810. године) предвиђају строге казне за учиниоце више различитих облика и видова испољавања кривичних дела против живота – убиства (која спадају у природна, општа или атавистичка кривична дела која су иманентна свакој друштвеној заједници без обзира на степен економског, друштвеног или културног развоја).

Тиме се жели нагласити да живот или право на живот спадају међу најзначајнија друштвена добра и вредности (Ђорђевић, 1995: 43–55). При томе, зависно од околности и услова под којима је живот другог лица повређен (нарушен), закони разликују више врста убистава. То су (Јовашевић, Икановић, 2012: 23–25): 1) обично убиство, 2) тешка или квалификована убиства која се јављају у више облика и видова испољавања и за која су прописане најтеже казне које уопште познаје француско кривично законодавство и 3) лако или привилеговано убиство за које је због малог степена друштвене опасности и степена кривице учиниоца прописана блажа казна (чак новчана казна).

Кривични законик Француске (Code Penal France, 2013: 1) који је донет 16. децембра 1992. године (а ступио на снагу 1. марта 1994. године), од када је више пута новелиран (последњи пут су измене Законика ступиле на снагу 12. јула 2013. године), у посебном делу, у Одељку другом под називом: "Напад на човекову личност", у глави првој под називом: "Напад на живот човека" у два поглавља предвиђа кривична дела против живота, зависно од облика кривице (виности) учиниоца. То су: а) прво поглавље – "Умишљајни напад на живот" и б) друго поглавље – "Нехатни напад на живот". Дакле, у ова два поглавља су управо систематизована кривична дела која за објект заштите имају живот другог лица или право на живот. Тиме је живот човека одређен као најзначајнија људска и друштвена вредност. Из назива прве главе Другог одељка Законика произилази да је објект заштите ових кривичних дела одређен као живот или право на живот другог лица.

Једно од најзначајнијих природних, фундаменталних, општецивилизацијских, универзалних људских права, свакако, представља право на живот (Димитријевић, 2005: 11–13). Оно је основ и услов постојања свих других људских права и слобода и спада у најзначајнија, не само лична, већ и општедруштвена добра. Право на живот је гарантовано и бројним међународноправним актима: чланом 6 Међународног пакта о грађанским и политичким правима са факултативним протоколом и чланом 2 Европске

конвенције за заштиту људских права и основних слобода са протоколима број 4, 6, 7, 11, 12 и 13 (Димитријевић, Пауновић, Ђерић, 1997: 222–228).

2. Опште карактеристике кривичноправне заштите живота

Живот човека од најстаријих времена представља објект кривичноправне заштите, али та заштита није била потпуна, нити једнака за све чланове друштва. Кривична дела повреде или нарушавања живота се називају природним или општим (атавистичким) кривичним делима за разлику од друштвених (еволутивних) или политичких кривичних дела која се по начину кажњавања и карактеристикама разликују међу појединим државама и у појединим историјским периодима.

Објект заштите код ових кривичних дела је човек као живо људско биће, тј. његов живот (Turković et al., 2013: 163–166). Заштита живота почиње од момента рађања човека и траје до момента наступања његове смрти. О томе када је човек рођен, односно када почиње заштита живота, у правној теорији се разликују три схватања. Према првом схватању заштита живота почиње са започињањем процеса рађања детета, што значи са процесом његовог одвајања од тела мајке. По другом схватању, живот човека почиње са делимичним или потпуним изласком детета из тела мајке, док по трећем схватању самосталан живот детета почиње са престанком плацентарног и почетком плућног дисања. Највећи број кривичних законодавстава, као и ново француско законодавство, прихвата прво схватање.

У погледу момента наступања смрти, односно момента до када траје кривичноправна заштита живота такође се у правној теорији разликују три схватања. Према првом схватању, смрт наступа са престанком дисања и рада срца и плућа (привидна или клиничка смрт). Према другом схватању, живот човека траје све до наступања биолошке смрти – а то је тренутак када ниједан орган не показује знаке живота и не одвија се ниједна животна функција. Према трећем схватању, које је прихваћено и у француском кривичном праву, смрт човека наступа са настанком церебралне или мождане смрти (престанак рада мозга) која се састоји у гашењу свих можданих функција. Моментом наступања смрти не престаје само кривичноправна заштита живота и здравља, већ је тај моменат од значаја и за пресађивање органа и делова тела.

Учиниолац ових кривичних дела може да буде свако лице, а у погледу кривице ова се дела могу извршити са умишљајем (глава прва, прво поглавље – “Умишљајни напад на живот”) или са нехатом (глава прва, друго поглавље – “Нехатни напад на живот”).

И кривично право Француске у одељку другом под називом: "Напад на човекову личност", у глави првој под називом: "Напад на живот човека", разликује више облика кривичног дела убиства. То су (Головко, Крылова, 2002: 170–175).

а) прво поглавље: "Умишљајни напад на живот":

1. обично (умишљајно) убиство – члан 221-1,
2. тешко убиство – чл. 221-2 до 221-4 и
3. тровање – члан 221-5 и

б) друго поглавље: "Нехатни напад на живот":

1. убиство из нехата – 221-6

3. Обично убиство

Кривично право Француске разликује два кривична дела обичног убиства. То су:

1. умишљајно убиство – члан 221-1 КЗ и
2. тровање – члан 221-5 КЗ.

Први облик обичног убиства, или како га Кривични законик назива "умишљајно убиство" (*meurtre*), предвиђено је у одредби члана 221-1. Ово дело је дефинисано на најједноставнији начин и то тзв. последичном диспозицијом. То је умишљајно проузроковање (изазивање) смрти другог лица (Головко, Крылова, 2002: 170–175). За ово је дело прописана казна затвора до тридесет година.

Дакле, радња извршења (Bernardini, 2000: 362–364) је свака делатност чињења, нечињења, физички или психички предузета, која је подобна, довољна да доведе до последице – лишења живота или проузроковања (изазивања) смрти другог човека. Она се огледа у изазивању смрти човека, тј. у лишењу живота другог лица. Начин узроковања смрти није од значаја за постојање основног облика овог кривичног дела. Ово дело чине два елемента. То су: а) умишљајно изазивање смртног исхода уз постојање свести о свим обележјима објективне структуре кривичног дела и б) одсуство околности које искључују противправност или кривицу (сходно одредбама општег дела Кривичног законика).

Други или посебан облик обичног убиства носи назив "тровање" (Cotte, 2003: 178–181). Оно је предвиђено у члану 221-5 КЗ. Тровање (*empoisonnement*) представља напад на живот другог човека путем коришћења

супстанци подобних да проузрокују смрт другог лица. Оно што карактерише овај облик убиства јесте употребљени начин, односно средство којим се са умишљајем изазива смрт другог лица. То су различите супстанце или препарати у чврстом, течном или гасовитом стању који су по својим својствима и карактеристикама, односно у количини подобни да проузрокују смрт другог лица. И за ово кривично дело је прописана казна затвора до тридесет година.

Поред Закоником прописане казне затвора на учиниоца овог облика дела се примењују и одредбе члана 132-23 КЗ које се односе на период безбедности. Према овом законском решењу лица која су осуђена на казну затвора у трајању које је мање од десет година немају право на период безбедности у коме се примењују одредбе које се односе на обуставу или смањење казне, привремено одсуство или условни отпуст (став 1). Период безбедности може да траје до половине трајања изречене казне затвора, а у случају изрицања казне доживотног затвора период безбедности траје осамнаест година. Суд је овлашћен да посебном одлуком може овај период повећати највише до две трећине изречене казне, а у случају да је изречена казна доживотног затвора – овај период износи двадесет две године. Такође, суд је овлашћен и да скрати период изречене казне (став 2).

И на крају, у случају да је кривичним делом тровања проузрокована смрт другог лица при постојању једне од околности које су предвиђене у чл. 221-2, 221-3 и 221-4 (када постоји тешко убиство), тада ово кривично дело добија тежу квалификацију за коју је прописана казна доживотног затвора.

4. Тешко убиство

Тешко убиство или “уморство” Законик прописује у три законска члана (чл. 221-2 до 221-4 КЗ) за које је предвиђена најтежа врста и мере казне коју уопште познаје француско кривично право – казна доживотног затвора. Законик одређује ово дело као умишљајно убиство које је извршено под одређеним околностима, на одређени начин, из одређених побуда (циљева) или према одређеном лицу (Veron, 2002: 278–281).

Последица дела је повреда у виду наступања смрти другог лица. За постојање убиства је потребно да је радња извршења предузета противправно, тако да овог дела нема ако је до лишења живота дошло у нужној одбрани, крајњој нужди, вршењу дужности на пословима јавне и државне безбедности или када прописи службе то дозвољавају или захтевају. Извршилац дела може да буде свако лице. У погледу кривице ово се дело врши само са умишљајем.

Из законског описа тешког убиства произилазе два његова основна елемента. То су: 1) објективни и 2) субјективни елемент. У објективне елементе кривичног дела тешког убиства спадају: а) објект радње – живот или право на живот другог човека, б) радња извршења у смислу предузимања или пропуштања телесног покрета, в) последица предузете радње у виду изазивања смрти другог лица и г) противправност, противзаконитост, неовлашћеност поступања учиниоца. Субјективни елементи (Јовашевић, 2014: 34–35) овог кривичног дела се такође јављају у више облика. То су: а) умишљај (као највиши облик свесне и вољне усмерености учиниоца на проузроковање последице кривичног дела предузетом радњом извршења) и б) кривица (виност) која укључује урачунљивост (Geninet, 2002: 278–281).

Кривични законик Француске предвиђа три облика тешког убиства предвиђена у чл. 221-2, 221-3 и 221-4 (Gattegno, 2003: 215–217).

Први облик тешког убиства из члана 221-2 КЗ за који је прописана казна доживотног затвора јавља се у два вида. То су (Laingui, 1997: 453–455):

1. када умишљајно убиство претходи другом кривичном делу, прати га или следи након њега – ово дело постоји када је убиство извршено у стицају да другим (било којим, а претпоставља се тежим) кривичним делом, било да се сва кривична дела предузета једном јединственом радњом (идеални стицај) или са више радњи (реални стицај), које опет могу бити предузете на истом или различитим местима, у исто или различито време. При томе су могуће различите ситуације: а) да убиство буде извршено пре другог кривичног дела, б) да се убиство и друго кривично дело врше истовремено (паралелно) и в) да убиство буде извршено после другог кривичног дела. Овде се лишење живота другог лица јавља као претходна фаза или фаза уз коју се извршава друго кривично дело или фаза у којој се прикрива раније извршено кривично дело било које врсте у коме је учинилац претходно учествовао у било ком својству (као извршилац или саучесник) и

2. када се умишљајно убиство предузима у циљу припреме или лакшег извршења другог кривичног дела или са циљем помагања извршиоцу другог кривичног дела или његовим саучесницима да побегну или да не буду кажњени. Други вид овог дела постоји када убиство, заправо, представља неопходан услов да се отклони препрека и тако припреми, омогући уопште или олакша извршење неког кривичног дела, без обзира да ли је то друго, накнадно, кривично дело уопште и извршено или покушано. Али његово извршење мора бити мотив, разлог због кога учинилац приступа извршењу убиства. У другом случају убиство се

врши како би се омогућило да извршилац или саучесници у извршењу неког другог, раније извршеног, кривичног дела побегну или на други начин избегну кривично гоњење и кажњавање, односно извршење изречене казне.

Други облик тешког убиства (Rossat, 2001: 289–291) је прописан у одредби члана 221-3 КЗ. Према новели Кривичног законика од 1. фебруара 1994. године (No. 94-89) ово је умишљајно лишење живота другог лица које је извршено са унапред промишљеном намером. То је, заправо, убиство са предумишљајем (assassinat). Најтежи облик умишљаја у виду предумишљаја представља квалификаторну околност за коју се учинилац дела кажњава доживотним затвором. Предумишљај је хладно, дужевремено, трезвено размишљање о извршењу дела, анализирање свих околности извршења, планирање, припремање и доношење одлуке чему следи реализација предузимањем радње лишења живота другог лица (Petrović, Jovašević, 2005: 227–228).

Уз ову казну у смислу члана 132-23 КЗ, ако се као оштећени или жртва јавималолетник који није навршио петнаест година или уколико убиство са предумишљајем прати или му претходе силовање, мучење или друго злостављање (окрутност), поротни суд може учиниоцу посебним решењем повећати период безбедности и до тридесет година (ако изрекне казну доживотног затвора) или може донети одлуку да ниједна од мера наведених у члану 132-23 КЗ не може бити примењена према осуђеном. Такође, изричито је предвиђено да у случају ублажавања казне осуђеном лицу за ово кривично дело услед датог помиловања, период безбедности може трајати колико и сама казна која је одређена актом помиловања, осим када декрет о помиловању не предвиђа другачије решење (Головко, Крылова, 2002: 170–175).

Последњи облик тешког убиства јесте умишљајно убиство (meurtre) из члана 221-4 КЗ. Ово дело према новелама Кривичног законика (No 94-89 од 1. фебруара 1994. године и No 96-647 од 22. јула 1996. године) има више видова испољавања зависно од врсте и својства пасивног субјекта (жртве) као квалификаторне околности. И за ово дело је прописана казна доживотног затвора. Ово дело постоји ако је лишено живота неко од следећих лица (Rossat, 2001: 281–293):

1. малолетник који није навршио петнаест година у време предузимања радње извршења, што мора бити познато учиниоцу дела. Дакле, овде је узраст жртве квалификаторна околност која је обухваћена умишљајем учиниоца,

2. законски или крвни сродник у правој линији, очух или маћеха учиниоца где квалификаторну околност представља својство законског или крвног сродника учиниоца,

3. лице које је посебно рањиво због узраста, болести, телесне повреде, стања бременитости, физичког или психичког недостатка, а то је било очигледно или извесно учиниоцу. Овде се ради о немоћном лицу које услед физичке или психичке немоћи или неспособности није у стању, у могућности да заштити свој живот, што је познато учиниоцу дела и такво стање искоришћава за лишење живота немоћног лица,

4. магистрат, поротник, адвокат, државни службеник, представник закона овлашћен од стране министра правде, војно лице, службеник полиције, царине, пенитенцијарне администрације или други представник државне власти или лице које врши дужност на основу јавне службе при извршењу или у вези са извршењем тих функција или дужности, ако је статус оштећеног очигледан или изванредно познат учиниоцу. Ово кривично дело квалификује две околности: а) својство пасивног субјекта које мора бити познато учиниоцу дела и б) лишење живота тог лица при вршењу или у вези са вршењем њихове службене дужности, функције или послова и

5. сведок, оштећени или приватни тужилац са циљем да се спречи изношење чињеница, подношење жалбе или давање исказа у суду или у вези са чињеницама које су саопштили, поднетом жалбом или исказима. И овај облик тешког убиства карактеришу две квалификаторне околности: а) својство пасивног субјекта у време извршења дела које је обухваћено умишљајем учиниоца и б) намера учиниоца да такво лице лиши живота управо у вези са његовим својством, како би се оно спречило да предузме одређену законом прописану радњу.

И према учиниоцима овог облика тешког убиства (Gattegno, 2003: 413–416) примењује се Закоником прописани период безбедности. Ако се пак ради о убиству које је предузето према малолетнику који није навршио петнаест година и уколико убиство са предумишљајем прати или му претходи силовање, мучење или злостављање (окрутност), поротни суд може посебним решењем учиниоцу дела повећати период безбедности до тридесет година (ако изрекне казну доживотног затвора) или може да донесе одлуку да ниједна од мера наведених у члану 132-23 КЗ не може бити примењена према осуђеном у случају ублажавања казне због датог акта помиловања. У том случају период безбедности се изједначава са временом трајања казне која је одређена актом помиловања, осим када декрет о помиловању не предвиђа другачије решење.

5. Нехатно лишење живота

У савременом француском кривичном праву у глави првој, у поглављу другом под називом: “Нехатни напад на живот” у члану 221-6 КЗ је предвиђено привилеговано убиство – нехатно лишење живота (*un homicide involontaire*). Ово дело представља изазивање смрти другог лица услед грешке, неопрезности, непажње, немарности или због неиспуњавања обавеза које су прописане законом или правилником, а тичу се безбедности или предострожности. Овај привилеговани облик убиства карактерише блажи степен кривице (невољно извршење дела) на страни учиниоца у време предузимања радње извршења (Larguier, Larguier, 1996: 144–145).

Дело постоји када је учинилац предузео радњу у циљу остварења неког другог циља или резултата при чему се лишење живота јавља као узредна, споредна последица коју учинилац није хтео, нити је пристао на њу, али ју је предвидео или је могао и био дужан да предвиди њено наступање при постојећим објективним околностима и према својим личним својствима. То је убиство из непажње, несмотрености, погрешне процене ситуације. Овде нема вољног односа према последици лишења живота који одражава учиниочеву тежњу, па је психолошка страна дела лакша у односу на умишљајно убиство.

Ово дело има два облика испољавања зависно од облика нехата (виности) учиниоца. То су (Goyet, 1972: 452–454):

1. проузроковање смрти са свесним и несвесним нехатом – услед грешке, неопрезности, непажње или немарности. Лакомисленост постоји када је лице предвидело могућност наступања друштвено опасних последица свог чињења (нечињења), али је без за то довољних разлога самоуверено сматрало да ће те последице спречити (свесни нехат). Непажња постоји када лице није предвидело могућност наступања друштвено опасних последица свог чињења (нечињења), иако је уз неопходну пажљивост и предострожност било дужно и могло да предвиди те последице (несвесни нехат) и

2. проузроковање смрти са професионалним нехатом – због неиспуњавања обавеза које су прописане законом или правилником, а тичу се предузимања прописаних мера безбедности или предострожности. Појам професионалног нехата не одређује Кривични законик, већ у сваком конкретном случају његово постојање утврђује судско веће на бази свих околности конкретног случаја и личности учиниоца дела. Ово дело постоји ако је до лишења живота другог лица дошло услед неадекватног, несавесног, непажљивог, алкавог вршења професионалне дужности учиниоца.

За нехатно лишење живота је прописана кумулативно казна затвора до три године и новчана казна у износу од 45.000 евра. Ако се пак ради о умишљајном неиспуњавању обавеза које се тичу примене мера безбедности или предострожности које су прописане законом или правилником, услед чега наступи смрт другог лица, тада је предвиђена кумулативно казна затвора до пет година и новчана казна до 75.000 евра (Головко, Крылова, 2002: 170–175).

Интересантно је решење предвиђено у француском кривичном праву у одредби члана 221-7 КЗ према коме за нехатно лишење живота другог лица могу да одговарају и правна лица ако су за то испуњени услови из члана 121-2 КЗ. Према овом законском решењу за одговорност правног лица захтевају се два кумулативна услова. То су (Jakulin, 2009: 2):

1. да је радњу извршења кривичног дела предузео орган или заступник правног лица и
2. да је кривично дело извршено за рачун или у корист правног лица.

Изменама Кривичног законика од 10. јула 2000. године одговорност правног лица је проширена и за нехатна кривична дела, какво је управо нехатно убиство (Cartier, 2005: 279–293). За учињено кривично дело правном лицу се у смислу чл. 131-37 до 131-39 КЗ могу изрећи следеће казне (Poncela, 2005: 25–37): а) новчана казна, б) казна престанка правног лица, в) забрана вршења одређених делатности у вези са чијим извршењем је и остварено кривично дело у трајању до пет година, г) стављање под судски надзор у трајању до пет година, д) забрана оснивања правног лица трајно или у периоду од пет година, ђ) искључење из јавног тендера у трајању до пет година, е) забрана пријављивања на јавни позив за доделу средстава у трајању до пет година, ж) забрана издавања чекова и коришћења платних картица за време до пет година, з) одузимање предмета и и) јавно објављивање пресуде у новинама или електронским медијима (Bernardini, 2003: 187–191).

6. Закључак

Од најстаријих времена до савремених писаних правних споменика кривична дела против живота су представљала нарочито опасне делатности појединаца и група са којима се држава сурово обрачунавала примењујући најтеже врсте и мере казни. Но, та заштита није била подједнака за све чланове друштвене заједнице, већ је она зависила, бар

у почетку, од сталешке припадности учиниоца кривичног дела, односно његове жртве.

Сва савремена кривична законодавства, па тако и ново француско законодавство из 1992. године, предвиђају строге казне за учиниоце кривичних дела против живота. Тиме се жели нагласити да живот или право на живот спадају међу најзначајнија друштвена добра и вредности за чију заштиту је држава нарочито заинтересована. При томе, зависно од околности под којима је друго лице лишено живота, Кривични законик Француске разликује више врста убистава. То су: 1) обично убиство (које се јавља у два облика и то као: а) умишљајно убиство и б) тровање, в) тешко или квалификовано убиство (које је прописано у три законске одредбе са више облика и видова испољавања) и в) привилеговано или нехатно убиство за које је због малог степена друштвене опасности и блажег облика кривице (невољног извршења кривичног дела) прописана блажа казна.

Специфичности кривичноправне заштите живота у француском праву се огледају у следећем:

- 1) на првом месту (члан 221-1 КЗ) је дефинисано обично убиство на најједноставнији начин – последичном диспозицијом – као умишљајно проузроковање смрти другог лица за које је прописана казна затвора до тридесет година,
- 2) посебан облик обичног убиства носи назив “тровање”. Ово дело је прописано у члану 221-5 КЗ. Дело карактерише употребљени начин, односно средство извршења дела – супстанце или препарати који су подобни да проузрокују смрт другог лица. За учиниоца овог дела је такође прописана казна затвора до тридесет година,
- 3) тешко убиство (чл. 221-2 до 221-4 КЗ) за које је прописана најтежа казна коју уопште познаје кривично право Француске – казна доживотног затвора се јавља у више различитих облика и видова испољавања. Овде се ради о умишљајном лишењу живота другог лица под законом прописаним квалификаторним околностима: а) под посебним околностима извршења и према тежини последице и б) према посебној врсти пасивног субјекта и
- 4) привилеговано убиство у виду нехатног лишења живота (члан 221-6 КЗ) за које Законик предвиђа два специфична решења: а) примену новчане казне уз казну затвора (што је реткост у савременом кривичном праву да се релативно блага казна прописује за једно од најтежих кривичних дела – убиство, па макар оно било и из нехата и б) одговорност правног лица за ово кривично дело.

Литература

- Bernardini, R. (2003). *Droit penal general*. Paris: Manuel
- Bernardini, R. (2000). *Droit penal special*. Paris: Manuel
- Veron, M. (2002). *Droit penal special*. Paris : Dallozz
- Gattegno, P. (2003). *Droit penal special*. Paris: Dalloz
- Geninet, B. (2002). *L' indispensable du droit penal*. Paris: Studyrama
- Головко, Л.В., Крылова, Н.Е. (2002). *Уголовный кодекс Франции*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс
- Goyet, F. (1972). *Droit penal special*. Paris: Sirey
- Димитријевић, В. (2005). *Универзални документи о људским правима*. Београд: Београдски центар за људска права
- Димитријевић, В., Пауновић, М., Ђерић, В. (1997). *Људска права*. Београд: Београдски центар за људска права
- Ђорђевић, Ђ. (2011). *Кривично право. Посебни део*. Београд: Криминалистичко полицијска академија
- Ђорђевић, М. (1995). Живот као објект кривичноправне заштите. *Правни живот*. Београд. 9. 43–55
- Jakulin, V. (2009). *Odgovornost pravnih oseb za kazniva dejanjav francuskem in slovenskem pravu*. Ljubljana: Samostalno naučno delo
- Јовашевић, Д., Икановић, В. (2012). *Кривично право Републике Српске. Посебни део*. Бања Лука: Универзитет Апеирон
- Јовашевић, Д. (2014). *Кривично право. Посебни део*. Београд: Досије
- Laingui, A. (1997). *La responsabilite penale dans l' ancien droit*. Paris: Dalloz
- Larguier, J., Larguier, A.M: (1996). *Droit penal special*. Paris: Dalloz
- Petrović, B., Jovašević, D. (2005). *Krivično (kazneno) pravo Bosne i Hercegovine. Opći dio*. Sarajevo: Pravni fakultet
- Poncela, P. (2005). *Droit de la peine*. Paris: Themis
- Rossat, M.L. (2001). *Droit penal special*. Paris: Dalloz
- Turković, K. et al. (2013). *Komentar Kaznenog zakona*. Zagreb: Narodne novine
- Cartier, M.E. (2005). Kaznenopravna odgovornost pravnih osoba u francuskom pravu. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*. Zagreb. 2. 279–293

Conte, P. (2003). *Droit penal special*. Paris : Dalloz
(2013). *Code Penal France*. Juillet 2012. Paris: Dalloz

Dragan Jovašević, LL.D.

Full Professor,
Faculty of Law, University of Niš

MURDER IN FRENCH CRIMINAL LAW

Summary

The most dangerous forms and aspects of violent crime are criminal offences against life and bodily integrity of others, which are generally designated as acts of homicide. The most prominent among these criminal offences is the crime of murder. Due to the significance, legal nature, characteristics and consequences of this criminal act, all contemporary legislations prescribe the most severe measures and types of punishment for the commission of this crime. There are three types of murder: 1) ordinary (common) murder, 2) murder committed under mitigating circumstances, and 3) murder committed under aggravating circumstances, which is as a rule punishable by the most severe punishment. All contemporary criminal legislations, including French legislation, recognize various types and forms of murder, depending on the classification criteria. The most prominent forms of murder are those involving various motives that induce the perpetrators to cause death to another person. In this paper, the author examines the concept, contents, characteristics, forms and elements of the crime of murder in French criminal law, discussing the theoretical and practical aspects of this issue.

Keywords: deprivation of life, French law, criminal offence, murder, criminal liability, punishment.